

Niet voor publicatie.
Nadruk verboden.

ONDERZOEK NAAR DE KAPITAALBEHOEFTE VAN DE TOEKOMSTIGE PACHTERS IN DE NOORD-OOSTPOLDER

De resultaten van dit onderzoek werden besproken met een Commissie van Advies, bestaande uit de heren:

1. Ir H.T. Tjallema, 's Gravenhage (Voorzitter).
2. A.G. Lindenbergh, Zwolle.
3. C.J. van Mastrigt, Utrecht.
4. C.J.F. Oomen, Noord-Oostpolder.

I. Object van het onderzoek.

In de Noord-Oostpolder zullen verschillende bedrijfstypen worden gesticht, waarvan de voornaamste wel zijn:

- a. Akkerbouwbedrijven van resp. 48, 36, 24 en 12 ha;
- b. Gemengde bedrijven van 24 ha met 2/3 deel bouwland en 1/3 deel grasland;
- c. Gemengde bedrijven van 24 ha met 2/3 deel grasland en 1/3 deel bouwland.

Dit rapport beperkt zich tot de akkerbouwbedrijven van 48 ha en 24 ha. Over de akkerbouwbedrijven van 36 ha en 12 ha worden slechts enkele opmerkingen gemaakt. De gemengde bedrijven met overwegend bouwland zijn niet nader in ogenschouw genomen, omdat de kapitaalbehoefte van dit type bedrijven min of meer zal tenderen naar die van de akkerbouwbedrijven. De gemengde bedrijven met overwegend grasland zijn niet in studie genomen, aangezien deze bedrijven in het najaar van 1947 nog niet zullen worden uitgegeven.

Wij kunnen de kapitaalbehoefte van de toekomstige bedrijven voor ons doel het best onder vier hoofden brengen:

1. De pachters moeten voorzien in de aanschaf van de grote inventaris alsmede van het grote vee.
2. Evenzo in de aanschaf van het noodzakelijke klein materiaal en enig klein vee.
3. Daarnaast zullen de pachters over middelen moeten beschikken om het productieproces van het eerste jaar te kunnen financieren.
4. Tenslotte moet er rekening mee worden gehouden, dat de pachters middelen hebben om het eerste jaar in het levensonderhoud van hun gezin te kunnen voorzien.

In het volgende is niet getracht de totale kapitaalbehoefte zowel als die per ha voor de genoemde bedrijven tot in de finesses te berekenen. Er is slechts gepoogd met behulp van de beschikbare gegevens zo nauwkeurig mogelijk de orde van grootte vast te stellen, waarin deze kapitaalbehoefte zal liggen.

II. Uitvoering van het onderzoek.

Op grond van persoonlijke waarneming in de Wieringermeer, in één van de IJpolders en in de Noord-Oostpolder en getoetst aan de mening van deskundigen hebben wij een opstelling gemaakt van de strikt noodzakelijke grote inventaris (incl. groot vee) voor de akkerbouwbedrijven van 48 en 24 ha. Van deze inventarissen is in bijlage I en II de aanschaffingswaarde berekend; door middel van breuken is aangegeven in hoeverre naar onze mening een bepaald werktuig met één of meer bedrijven tezamen kan worden gebruikt.

59/44

Bij het bedrijf van 48 ha is uitgegaan van een wieltractor, bij dat van 24 ha van paardentractie. Wat de samenstelling van de grote inventaris verder betreft zij opgemerkt, dat deze niet als absoluut vaststaand voor alle bedrijven van dezelfde grote kan worden opgesteld; enige variatie blijft steeds mogelijk. Nog minder vast liggen op het ogenblik de prijzen van de landbouwwerktuigen, die bovendien voor de verschillende merken nogal uiteenlopen.

Is in de grote inventaris reeds enige variatie mogelijk, nog aanzienlijk meer is dit het geval bij het klein materiaal. Individueel inzicht en individuele omstandigheden spelen hierbij een grote rol. Waar de aanschafwaarde van de kleine inventaris maar een gering gedeelte uitmaakt van de totale kapitaalbehoefte, hebben wij gemeend op dit punt te kunnen volstaan met een raming van deskundigen.

De akkerbouwbedrijven van 36 ha hebben een onvoordelige grootte wat betreft de aanschaf van de inventaris. Feitelijk hebben deze bedrijven dezelfde inventaris nodig als die van 48 ha, zodat per ha de kosten er van dus 48/36 maal zo zwaar komen te drukken. Het is misschien mogelijk het op enigerlei wijze met een iets geringere inspan te doen, doch zeer zeker niet in die mate, dat de aanschaffingskosten tot het 36/48 deel van die der 48 ha-bedrijven zullen dalen.

Van de bedrijven van 12 ha valt nog weinig te zeggen. Deze bedrijven kunnen individueel dan wel coöperatief worden gevoerd. In het eerste geval zullen de pachters slechts een enkel werktuig alleen voor het eigen bedrijf kunnen aanschaffen, vrijwel de gehele inspan zal met één of meer burens moeten worden gedeeld. De totale aanschaffingskosten zullen dan uiteraard geringer zijn dan bij de bedrijven van 24 ha, doch zeer zeker niet in de verhouding 12 : 24, m.a.w. de kosten van de inventaris zullen per ha zwaarder drukken.

Daarnaast is het mogelijk, dat de bedrijven van 12 ha in groter verband coöperatief zullen worden gevoerd. Hierover zijn onderzoeken gaande. Een rapport van een studietoelcommissie over de Noord-Oostpolder (getiteld: Coöperatief of Individueel?) wijst uit, dat bij coöperatieve aansluiting niet zo zeer besparing zal worden verkregen op de aanschaf van de inventaris (dus op de kapitaalkosten) dan wel op de arbeidsloonkosten.

De kapitaalbehoefte voor de financiering van het jaarlijkse productieproces:

Deze - in de theorie spreekt men doorgaans van het vlottend bedrijfskapitaal - vertoont gedurende één jaarcyclus een onregelmatig stijgend verloop. In het winterhalfjaar zijn het vooral de aankoop van zaai-zaad, kunstmeststoffen en veevoer, die de boer tot uitgaven nopen, in het zomerhalfjaar treden met name de arbeidslonen als voornaamste uitgavenpost op de voorgrond. Wij hebben deze opeenvolging van uitgaven trachten te analyseren (bijlage III en IV). Er van uitgaande, dat een jaarseizoen in de landbouw met October begint, hebben wij het jaar in 4 kwartalen verdeeld en zijn wij het verloop van de verschillende kostenfactoren over de kwartalen nagegaan. Daarbij hebben wij de rente van geleend kapitaal en de pacht buiten beschouwing gelaten. De rente kan nl. aan boerenleenbanken zowel voor lang als kort crediet achteraf worden betaald en wat betreft de pacht zijn wij van mening, dat moet worden overwogen in verband met de toch reeds zeer grote kapitaalbehoefte van de toekomstige boeren in de Noord-Oostpolder deze eveneens geheel achteraf te doen betalen.

Wij wijzen er op, dat de berekeningen niets anders pogen te zijn dan een voorcalculatie, aan de hand van de beschikbare gegevens zo nauwkeurig mogelijk uitgevoerd.

Tenslotte de post privé (uitgaven van het gezin voor eigen levensonderhoud). Er mede rekening houdend, dat ook het eerste jaar reeds enkele producten uit het eigen bedrijf zullen kunnen worden betrokken, kunnen de pioniers ons inziens met een bedrag van ca. f. 2500,- voor privé-uitgaven in het eerste jaar volstaan.

III. Financieringsbeschouwingen.

Wij beperken ons hierbij tot de zgn. passieve financiering, d.w.z. de behoefte aan kapitaal gesplitst naar soort en termijn.

In het voorgaande leerden wij een kapitaalbehoefte voor de aanschaf van de inventaris en de veestapel en één voor de financiering van het lopende productieproces kennen (om de privé-uitgaven verder maar buiten beschouwing te laten).

Bij normale financiering van de vaste activa van een nieuwe onderneming komt er regelmatig in de loop der jaren kapitaal in de vorm van afschrijvingen vrij en neemt de hoeveelheid kapitaal geïnvesteerd in deze activa overeenkomstig af. Wanneer alle activa een gelijke levensduur van n. jaar zouden hebben, zou deze afname ieder jaar $1/n$. van de waarde der activa bedragen. Daar dit in feite nooit het geval is, zien wij, dat na een aantal jaren de machines en werktuigen van kortere levensduur reeds worden vervangen (m.a.w. dat er nieuwe kapitaalsinvesteringsplaats vinden), terwijl er van de machines van langere levensduur nog kapitaal in de vorm van afschrijvingen vrij komt. Het totale beeld wordt dus, dat de hoeveelheid kapitaal geïnvesteerd in de vaste activa in de eerste jaren regelmatig afneemt, daarna echter om een min of meer constant niveau blijft schommelen, dat normaal ongeveer 60% van de aanschafwaarde der activa bedraagt. (Het spreekt van zelf, dat wij hierbij afzien van prijsfluctuaties op grote schaal.) Dit impliceert, dat van gelden geïnvesteerd in de vaste kapitaalgoederen ener nieuwe onderneming ongeveer 40% in de eerste jaren regelmatig vrijkomt en dat de overige 60% permanent geïnvesteerd blijft, beter gezegd permanent benodigd blijft. In deze permanente kapitaalbehoefte dient uiteraard op lange termijn te worden voorzien.

Het is de vraag in hoeverre de investeringen in de nieuwe bedrijven in de Noord-Oostpolder dit normale beeld zullen volgen. Indien pioniers bij het betrekken der bedrijven over zoveel kapitaal kunnen beschikken als wij berekenden dat nodig is voor de aanschaf van een noodzakelijke inventaris en veestapel, is er geen reden om aan te nemen, waarom de hoeveelheid kapitaal geïnvesteerd in de vaste activa met het voortschrijden der jaren op een andere manier zou afnemen dan hierboven beschreven. Vermoedelijk echter zullen de pioniers de beschikking krijgen over een zodanig kapitaalsbedrag, dat zij daarmede slechts de allernoodzakelijkste vaste activa kunnen aanschaffen. Er zal dus de eerste jaren een grote drang bestaan de gedwongen minimum-inventaris aan te vullen. Dit heeft tot gevolg, dat de afname van de hoeveelheid kapitaal, welke in de vaste activa geïnvesteerd is, een zekere vertraging ten opzichte van het normale beeld zal vertonen en dat het bedrag dat ten slotte permanent in de inventaris geïnvesteerd blijft, hoger zal liggen dan 60% van de aanschafwaarde van de begininventaris. De praktische consequentie hiervan is, dat in dat geval aflossing op geleend kapitaal slechts dan goed mogelijk zal zijn indien er in de loop der jaren tevens bereidheid bestaat nieuwe credieten op lange termijn te verstrekken; daarnaast zullen dan in sterke mate uit eigen bron (ondernemersinkomen) middelen voor de nieuwe investeringen moeten worden verschaft.

Het vlottend bedrijfskapitaal:

In het voorgaande hebben wij eveneens gezien op welke wijze de behoefte aan vlottend bedrijfskapitaal gedurende het productieproces toeneemt. Waar op het ogenblik de rentetarieven van de boerenleenbanken voor lang en kort crediet gelijk zijn, heeft het geen zin, te berekenen welk deel van het vlottend bedrijfskapitaal het voordeligst door crediet op lange termijn te financieren is (de berekening van het zgn. kapitaaloptimum). Het concrete vraagstuk wordt daardoor erg eenvoudig. De credietbehoefte van het eerste kwartaal is in wezen een permanente credietbehoefte. Immers, zij duurt het gehele jaar door en ontstaat aan het begin van het tweede jaar opnieuw, misschien op een tijdstip, dat nog nauwelijks de eerste inkomsten uit het afgelopen jaar zijn binnengekomen. In dit deel van de behoefte aan vlottend bedrijfskapitaal dient dan ook op permanente wijze te worden voorzien, het overige deel kan in de vorm van kort crediet worden opgenomen.

IV. Samenvatting der resultaten.

In een vijftal tabellen hebben wij de uitkomsten der berekeningen (zowel in totalen als per ha) samengevat.

Tabel 1.

AANSCHAFKOSTEN VAN DE INVENTARIS EN VEESTAPEL

	Grote inven- taris (incl. groot vee)	Kleine inven- taris (incl. klein vee) begroot op	Totale inspan	Aanschaf- kosten per ha (afgerond)
Akkerbouwbe- drijven van 48 ha	f. 25.064.-	f. 5.000.-	f. 30.064.-	f. 625.-
Akkerbouwbe- drijven van 24 ha	f. 13.777.-	f. 3.500.-	f. 17.277.-	f. 720.-

Tabel 2.

DE BEHOEFTE AAN VLOTTEND BEDRIJFSKAPITAAL (GLD)

	Oct. t/m Dec.	Jan. t/m Mrt.	Apr. t/m Juni	Juli t/m Sept.	Totaal	Totaal per ha (afge- rond)
Akkerbouwbedrij- ven van 48 ha	5650,-	6750,-	6475,-	8000,-	26.875,-	560,-
Akkerbouwbedrij- ven van 24 ha	2775,-	3300,-	3125,-	4500,-	13.700,-	570,-

Tabel 3.

KAPITAALBEHOEFTE VAN DE TOEKOMSTIGE BEDRIJVEN IN DE
NOORD-OOSTPOLDER NAAR SOORT (BEDRAGEN PER HA)

	Voor de aan- schaf van inventaris en veestapel (Gld)	Voor vlot- tend be- drijfskapi- taal (Gld)	Voor privé uitgaven (Gld)	Totaal (Gld)
Akkerbouwbedrij- ven van 48 ha	625,-	560,-	50,-	1235,-
Akkerbouwbedrij- ven van 24 ha	720,-	570,-	100,-	1390,-

De berekening van de behoefte aan vlottend bedrijfskapitaal geschiedde exclusief pacht. Waar de kapitaalbehoefte zeer hoog is, geven wij de Staat in overweging de pacht althans gedurende de eerste jaren geheel achteraf te doen betalen, opdat hiervoor geen credietbehoefte ontstaat.

Indien de pachters bij het betrekken der bedrijven de beschikking krijgen over een zodanig kapitaalsbedrag, dat zij daarmede slechts een minimum-inventaris kunnen aanschaffen, geven wij in overweging de aflossing op het lange crediet de eerste jaren in dier voege vrij te laten, dat vrijkomende gelden naar keuze kunnen worden aangewend voor aanvulling van de inventaris dan wel voor aflossing.

Min of meer als sluitstuk op de financieringsbeschouwingen uit de vorige paragraaf hebben wij met behulp van de cijfergegevens van de akkerbouwbedrijven van 48 ha een grafiek opgesteld over de hoeveelheid kapitaal, welke met het voortschrijden der jaren in de vaste activa en in het lopende productieproces geïnvesteerd is. Duidelijk komt in de grafiek tot uiting, welke hoeveelheid kapitaal tenslotte permanent benodigd is, nl. + 60% van de aanschafwaarde der vaste activa en de behoefte aan vlottend bedrijfskapitaal in het eerste kwartaal van de jaarcyclus; de crediettoppen komen in aanmerking, met kort crediet te worden gefinancierd. In aansluiting op de grafiek geeft tabel 4 de kapitaalbehoefte van de toekomstige bedrijven in de Noord-Oostpolder naar soort en termijn en tabel 5 uitsluitend naar termijn.

Tabel 4.

KAPITAALBEHOEFTE VAN DE TOEKOMSTIGE BEDRIJVEN IN DE NOORD-OOSTPOLDER NAAR SOORT EN TERMIJN (BEDRAGEN PER HA)

	Aanschaf inventaris en veegstapel			Vlottend bedrijfskapitaal			Privé uitgaven (alleen eerste jaar)
	Totaal	waarvan de eerste vijf jaren vrijkomt	permanent nodig	Totaal	permanent nodig	te financieren met kort crediet	
	gld.	gld.	gld.	gld.	gld.	gld.	gld.
Akkerbouwbedrijven van 48 ha	625.-	250.-	375.-	560.-	120.-	440.-	50.-
Akkerbouwbedrijven van 24 ha	720.-	290.-	430.-	570.-	120.-	450.-	100.-

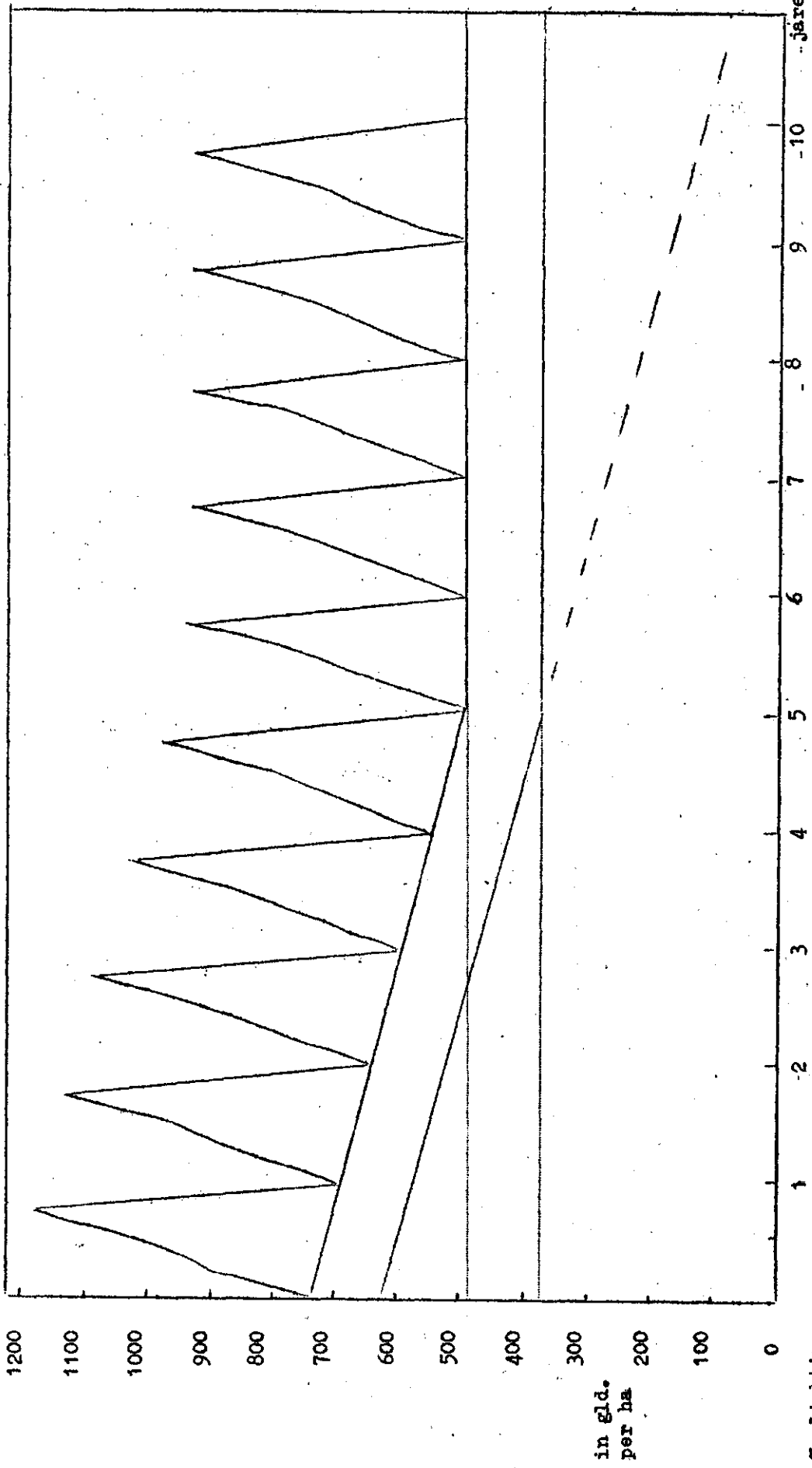
Tabel 5.

KAPITAALBEHOEFTE VAN DE TOEKOMSTIGE BEDRIJVEN IN DE NOORD-OOSTPOLDER NAAR TERMIJN (BEDRAGEN PER HA)

	Permenent geïnvesteerd kapitaal gld.	Kapitaal dat de eerste vijf jaar vrijkomt gld.	Te financieren met kort crediet gld.
Akkerbouwbedrijven van 48 ha	495.-	250.-	440.-
Akkerbouwbedrijven van 24 ha	550.-	290.-	450.-

's Gravenhage, 3 Februari 1947.

GRAFISCHE VOORSTELLING OVER HET VERLOOP VAN DE HOEVEELHEID KAPITAAL
GEINVESTEERD IN DE VASTE ACTIVA EN IN HET LOOPEND PRODUCTIEPROCES
BIJ EEN AKKERBOUWBEDRIJF VAN 48 HA.

in gld.
per ha

Toelichting.

Aangenomen is, dat de behoefte aan vlottend kapitaal voor ieder kwartaal aan het begin van dat kwartaal ontstaat, dat de behoefte aan vlottend kapitaal ieder jaar dezelfde is en hetzelfde verloop zal hebben, dat de opbrengst der geoogste producten in het eerste kwartaal van het jaarseizoen volgend op de oogst wordt ontvangen. De afschrijving van de aanschaffingswaarde der vaste activa is tot op een zekere restwaarde over 10 jaar verdeeld.

Bijlage I

AANSCHAFWAARDE VAN DE VEESTAPEL EN DE INVENTARIS
VOOR EEN AKKERBOUWBEDRIJF VAN 48 HA

Grote inventaris en groot vee:

2 Paarden (3- à 4-jarige ruinen à	f. 800.-	f. 1600.-
1 Melkkoe	"	575.-
1 Wieltractor op luchtbanden (Farmall M.35 P.K.)	"	5000.-
3 Wagens op luchtbanden (Spijkstaal) à met houten opzetranden en voor- en achterraam, begroot op	" 1160.-	"
	" 140.-	"
totaal 3 stuks		" 3900.-
1 Driewielige wagen op luchtbanden	"	800.-
1 Driescharige tractorploeg (Mc Cormick)	"	860.-
1 Balansploeg (eenscharige)	"	110.-
1 Cultivator (Twose Eclipse, 9-tands)	"	683.-
1 Tractor-eg (scharniereg)	"	450.-
1 Zigzageg (Twose)	"	179.-
1 Onkruideg (Rud Sack)	"	163.-
1 Landrol (driedelige Cambridge wals)	"	425.-
1 Kunstmeststrooier (Wilmo, 3.8 m.)	"	883.-
1 Zaaïmachine (Melichar, 2.10 m, zwaar model met 20 vlassaaïpijpen en karwijnbak, begroot op	f. 834.- " 400.-	"
		" 1234.-
1 Schoffelmachine (Melotte) met 4 anaarders à f. 50.-	f.1000.- " 200.-	" 1200.-
1 Graanmaaiër-zelbinder (Mc Cormick, 8 vt.)		" 2304.-
1 Elevator (Ideaal)		" 1750.-
1 Electromotor (7½ pk)		" 550.-
½ Aardappelpootmachine (3-rijig) à	f.1500.-	" 750.-
2 Rugsproeiers (pulverisators) à	" 75.-	" 150.-
1 Aardappellichter (2-rijig)		" 85.-
1 Zaaïvool		" 50.-
1 Bascule met volledig blok gewichten		" 75.-
1 Grasmaaimachine (Deering)		" 450.-
½ Zwadkeerder met zij-aanvoerhark (Nicholson) à	f. 700.-	" 350.-
1 Giertank (1000 liter)		" 370.-
½ Gierpomp (3½ m) à	" 236.-	" 118.-
		f. 25064.-

Kleine inventaris en klein vee:

(2 desnoods 3 paardetuigen, compleet à ± f.60.-; ca 800 aardappelkiembakjes à f. 1,25; ca 360 stel klaverruiters à f. 3.-; ca 15 aardappelmanden à f. 6.-; eventueel 1 of 2 dekzeilen à ± f.300.-; een ladder en een trap; een mestkruiwagen; afrasterings- materiaal; zakken; touwwerk; een melkemmer en werkemmer; drinkvaten; houten hakselbak; schoppen, rieken, vorken, harken, gereedschap, sleutels, spijkers, enz. enz. bovendien 1 big en 10 stuks pluimvee) begroot op		" 5000.-
Totale inventaris en veestapel		f. 30064.-

Toelichting: Bovenstaande inventaris is als strikt noodzakelijk voor het bedrijf gedacht; enige variatie in de samenstelling er van blijft steeds mogelijk; de breuken geven aan in hoeverre het mogelijk is, dat de betrokken machine met één of meer andere bedrijven tezamen wordt gebruikt. Een vlassplukmachine is niet opgenomen, omdat het vlas waarschijnlijk op contract zal worden geteeld. De prijzen zijn overgenomen uit de documentatie van het L.E.I. en gelden voor 1946.

Bijlage II

AANSCHAFFWAARDE VAN DE VEESTAPEL EN DE INVENTARIS
VOOR EEN AKKERBOUWBEDRIJF VAN 24 HA

Grote inventaris en groot vee:

3 Paarden (3- à 4- jarige ruinen) à	f. 800.-	f.2400.-
1 Melkkoe		" 575.-
3 Wagens op luchtbanden (Spijkstaal) à	" 1160.-	
met houten opzetranden en voor- en achter- raam, begroot op	" 140.-	
totaal 3 stuks		" 3900.-
1 Driewielige wagen op luchtbanden		" 800.-
1 Eenscharige wentelploeg (Agrico)		" 375.-
1 Tweescharige stoppelploeg (Rud Sack)		" 408.-
1 Balansploeg (Kentucky)		" 85.-
1/2 Cultivator (9-tands) à	f. 156.-	" 78.-
1 Scharniereg (3-velds)		" 80.-
1 Zaadeg		" 85.-
1 Onkruideg (3.05 x 1.53 m.)		" 103.-
1 Landrol (Cambridgewaars) à	" 425.-	" 213.-
1/2 Zaaimachine (Melichar, gewoon model f.658.-,		
20 Vlaszaaipijpen en karwijnbak ± f.400.-) totaal à	" 1058.-	" 529.-
1 Schoffelmachine (Melotte) met 4 aansarders	" 1000.-	
à f.50.-	" 200.-	" 1200.-
1 Graanmaaiër-zelfbinder (Mc Cormick, 5 vt)		" 1913.-
1 Rugsproeier (pulverisator)		" 75.-
1 Aardappellichter (1-rijig)		" 60.-
1 Zaaivloot		" 50.-
1 Bascule met gewichten		" 75.-
1/2 Grasmaaimachine (Deering) à	" 450.-	" 225.-
1/3 Zwadkeerder met zij-aanvoerhark (Nicholson) à	" 700.-	" 234.-
1 Giertank (700 lit.)		" 255.-
1/4 Gierpomp (3 1/2 m) à	" 236.-	" 59.-
		<u>f.1377.-</u>

Klein materiaal en klein vee:

(3 desnoods 4 paardetuigen, compleet à ± f.60.-; ca. 400 aardappelkiembakjes à f. 1.25; ca 200 stel klaverruiters à f. 3.-; ca 10 aardappelmanden à f.6.-; eventueel 1 dekzeil à f. 300.-; een ladder en een trap; een mestkruiwagen; afrasteringsmateriaal; zakken; touwwerk; een melkemmer en werkemmers; drinkvaten; houten hakselbak; schoppen, rieken, vorken, harken, gereedschap, sleutels, spijkers, enz. enz. bovendien 1 big en 10 stuks pluimvee) begroot op

" 3500.-

Totale inventaris en veestapel

f.17277.-

Toelichting: Bovenstaande inventaris is als strikt noodzakelijk voor het bedrijf gedacht; enige variatie in de samenstelling er van blijft steeds mogelijk; de breuken geven aan, in hoeverre het mogelijk moet worden geacht, dat de betrokken machine met een of meer andere bedrijven tezamen wordt gebruikt.

De prijzen zijn overgenomen uit de documentatie van het L.E.I. en gelden voor 1946.

DE BEHOEFTE AAN VLOTTEND BEDRIJFSKAPITAAL VAN EEN
AKKERBOUWBEDRIJF VAN 48 HA IN DE NOORD-OOSTPOLDER

BOUWPLAN:

16 ha	wintertarwe
4 ha	wintergerst
4 ha	haver
4 ha	erwten
5 ha	vlas
4 ha	aardappelen
6 ha	suikerbieten
2 ha	grasland
3 ha	rode klaver

Opmerking:

Dit bouwplan is ons opgegeven door de Directie van de Wieringermeer (Noord-Oostpolderwerken). Indien de pachters worden vrijgelaten in de keuze van het bouwplan, zullen zij de eerste jaren vermoedelijk meer graan verbouwen in verband met de schaarste aan arbeidskrachten.

HET BENODIGD VLOTTEND BEDRIJFSKAPITAAL (GLD)

	Oct. t/m Dec.	Jan. t/m Mrt.	Apr. t/m Juni	Juli t/m Sept.	Totaal
a. Tractorkosten (excl. afschrijving, rente en bediening)	248.-	112.-	94.-	398.-	852.-
b. Paardekosten (excl. waardevermindering, rente, verzorging)	350.-	350.-	350.-	350.-	1400.-
c. Arbeidslonen	1760.-	1600.-	2720.-	3520.-	9600.-
d. Sociale lasten	704.-	640.-	1088.-	1408.-	3840.-
e. Onderhoud werktuigen	35.-	35.-	100.-	100.-	270.-
f. Kunstmeststoffen	1104.-	2610.-	.-	.-	3714.-
g. Groenbemesting	.-	.-	432.-	.-	432.-
h. Zaaizaad en pootgoed	1129.-	1023.-	1320.-	.-	3472.-
i. Bindertouw	.-	.-	.-	215.-	215.-
j. Dorskosten	.-	.-	.-	1560.-	1560.-
k. Overige kosten en onvoorziene uitgaven	320.-	382.-	366.-	453.-	1521.-
Totaal	5650.-	6752.-	6470.-	8004.-	26876.-

Opmerking:

In bovenstaande tabel is de pacht buiten beschouwing gebleven. Rente van geleend kapitaal is evenmin berekend, omdat deze aan boerenleenbanken achteraf kan worden betaald.

In de onderstaande berekeningen zijn alle prijzen overgenomen uit de documentatie van het L.E.I.

BEREKENINGEN:

a. Tractorkosten (excl. afschrijving, rente en bediening):

Uit de gegevens over de Staatslandbouwbedrijven in de Wieringermeer (Kostprijsberekeningen oogst 1940) berekenden wij de volgende aantallen tractoruren, paarde-uren en manuren voor een bedrijfsgrootte van 48 ha.

Bijlage III

	Trekkeruren	Paarde-uren	Manuren
<u>Indirect:</u>			
Grondbewerking	48 x 4.1 = 196.8	48 x 12.3 = 590.4	48 x 77.4 = 3715.2
<u>Direct:</u>			
Wintertarwe en wintergerst	20 x 2.6 = 52.0	20 x 18.5 = 370.-	20 x 110.7 = 2214.-
Haver	4 x 3.6 = 14.4	4 x 30.1 = 120.4	4 x 129.8 = 519.2
Erwtten	4 x 1.7 = 6.8	4 x 30.1 = 120.4	4 x 218.9 = 875.6
Vlas	5 x 1.1 = 5.5	5 x 23.8 = 119.-	5 x 187.9 = 939.9
Aardappelen	4 x 2.1 = 8.4	4 x 113.0 = 452.-	4 x 779.3 = 3117.2
Suikerbieten	6 x 2.5 = 15.-	6 x 69.1 = 414.6	6 x 428.3 = 2569.8
Rode klaver	-	3 x 50 = 150.-	3 x 80 = 240.-
Gras	-	2 x 10 = 20.-	2 x 40 = 80
Totaal:	298.9	2356.8	14270.5

Daar op de Staatslandbouwbedrijven in de Wieringermeer met een tractor van een grotere capaciteit gewerkt werd, mogen wij niet zonder meer van dit aantal trekkeruren uitgaan. Vergelijking met de normen van het "oude land" of omrekening van het aantal paarde-uren, indien het bedrijf in plaats van met een tractor en 2 paarden met 6 paarden zou worden gevoerd, leert, dat het aantal trekkeruren voor de Noord-Oostpolder minstens twee maal zo hoog te stellen is.

Kosten per tractoruur (Farmall M., 35 pk):

Petroleum 9 liter à 8½ ct.	= f.	0.77
Smeerolie 0.25 liter à 75 ct.	= f.	0.19
Startbenzine 0.3 liter à 19 ct.	= f.	0.06
Reparatie en revisies	= f.	0.40
	<u>f.</u>	<u>1.42</u>

Ons baserend op 600 tractoruren à f. 1.42 maakt f. 852.-. Uit het studierapport "Coöperatief of Individueel?" is bekend, hoe de paarde-uren over het jaar verdeeld liggen. Wij verdelen de tractorkosten op dezelfde wijze:

Oct. t/m Dec.	29% van f. 852.-	= f.	248.-
Jan. t/m Mrt.	13% van f. 852.-	= f.	112.-
Apr. t/m Juni	11% van f. 852.-	= f.	94.-
Juli t/m Sept.	47% van f. 852.-	= f.	398.-
		<u>f.</u>	<u>852.-</u>

b. Paardekosten (excl. waardevermindering, rente en verzorging):

Kosten per paard per jaar:

Onderhoudsvoer (2600 kg s.m.w. en 250 kg v.r.e.)	
5000 kg weidehooi à f.70.- p. 1000 kg	f. 350.-
1000 kg haverstro à f.20.- p. 1000 kg	f. 20.-
1400 kg haver à f.18.- p. 100 kg	f. 252.-
Verzekering 3.9% van een gemiddeld te verzekeren bedrag van f.530.-	f. 20.67
Vegarts	f. 7.-
Tuigen en hoefteslag	f. 50.-
	<u>f. 699.67</u>

Bij de samenstelling van het voederrantsoen is er van uitgegaan, dat de pachter dit voer moet aankopen en dus de het gemakkelijkst te transporteren producten zal kiezen. Kosten voor 2 paarden per jaar rond f. 1400.-. De verschillen in voederkosten tussen rustige en drukke tijden hebben wij verwaarloosd en dit bedrag in gelijke delen over de kwartalen verdeeld.

c. Arbeidslonen

De Cultuurmaatschappij (Directie van de Wieringermeer) betaalde het afgelopen jaar aan volledig geschoolde landarbeiders een uurloon van 89 ct., aan geoeffende landarbeiders 79 ct. en aan ongeschoolde arbeiders 74 ct. Uitgaande van de veronderstelling, dat de pachters de arbeiders ongeveer een even hoog loon zullen moeten betalen als de cultuurmaatschappij, hebben wij ons gebaseerd op een gemiddeld uurloon van 80 ct.

Aantal manuren per jaar (zie sub.a) 14270. Dit aantal moet worden verminderd met de manuren van de handenarbeid van de pachter zelf (te stellen op ca 1500 per jaar voor het bedrijf van 48 ha) en de manuren begrepen in het vlastrakken (ca 135 per ha). Na deze aftrek restereren rond 12000 manuren. Uit het studierapport "Coöperatief of Individueel?" is bekend, hoe deze uren over het jaar verdeeld liggen.

Wij verdelen ze op ongeveer dezelfde wijze:

Oct./Dec.	2200 manuren à 80 ct.	= f. 1.760.-
Jan./Mrt.	2900 " " 80 ct.	= f. 1.600.-
Apr./Juni	3400 " " 80 ct.	= f. 2.720.-
Juli/Sept.	4400 " " 80 ct.	= f. 3.520.-

Totaal: 12000 manuren à 80 ct. = f. 9.600.-
=====

d. Sociale lasten:

Deze bedragen voor de Noord-Oostpolder 40% van het loon, nl. 18.9% sociale verzekeringslasten en 20.9% arbeidsloonkosten en vergoedingen, welke voor de pachter hetzelfde karakter hebben als sociale lasten. (Opgave van de Directie van de Wieringermeer.)

e. Onderhoud werktuigen:

In het eerste exploitatiejaar van de Staatslandbouwbedrijven in de Wieringermeer bedroegen reparatie en onderhoud van werktuigen voor deze bedrijven ten naaste bij 1½% van de aanschafwaarde der werktuigen (nl. f. 1170.96 op f. 81551,74; zie Financieel Verslag van de Staatslandbouwbedrijven in de Wieringermeer, 1939-1940). Wij hebben het percentage 1½% van de aanschafwaarde daarom eveneens ten grondslag genomen.

Aanschafwaarde groot materiaal (excl. tractor, immers de reparatiekosten van de tractor zijn al verrekend) f. 17.889.- (zie bijlage I).

1½% van rond f. 18.000.- maakt f. 270.-

Verdeling over het jaar:

Oct./Dec.	f. 35.-
Jan./Mrt.	f. 35.-
Apr./Juni	f. 100.-
Juli/Sept.	f. 100.-

f. 270.-
=====

(Het meeste onderhoud en de meeste reparaties vallen vermoedelijk in de drukke tijd.)

f. Kunstmeststoffen.

Naar alle waarschijnlijkheid zullen in 1948 stikstof en fosforzuur vrij verkrijgbaar zijn, kali echter nog niet.

Stikstof.

Wij baseerden ons op een gemiddelde bemesting van 75 kg per ha.
48 ha à 75 kg à 72½ ct. f. 2.610.-

Daar de stikstof in het voorjaar wordt gestrooid, is deze post ten laste van Jan./Mrt. gebracht.

Fosforzuur:

Wij baseerden ons op een gemiddelde bemesting van 20 kg per ha.
48 ha à 20 kg à 46 ct. f. 441.60

Kali.

Wij baseerden ons op de huidige toewijzingen voor zavelgronden

	Toewijzing per ha	Aantal ha	Totaal
Granen, erwten, vlas	40 kg	33	1320 kg
Hakvruchten	60 kg	10	600 kg
Rode klaver	50 kg	3	150 kg
Grasland	-	2	-
			2070 kg

2070 kg kali à 32 ct. = f. 662.40

De kali en fosfor worden in het najaar gestrooid en zijn dus ten laste van Oct. t/m Dec. gebracht:

Fosforzuur f. 441.60
Kali f. 662.40
f. 1.104.-

g. Groenbemesting.

Uitgaande van een gemiddelde oppervlakte van 6 ha voor groenbemesting, krijgen wij:

6 ha à 12 kg klaverzaad à f. 6.- maakt f. 432.-

Deze post drukt op het kwartaal April/Juni.

h. Zaaizaad en pootgoed:

Gewassen	Beteelde oppervlakte in ha	Zaaizaad, pootgoed			Totaal bedrag
		kg per ha	Totale hoeveelheid	Prijs per 100 kg	
Wintertarwe	16	150	2400 kg	f. 32.-	f. 768.-
Wintergerst	4	120	480 kg	f. 30.50	f. 146.40
Haver	4	110	440 kg	f. 29.50	f. 129.80
Erwten	4	160	640 kg	f. 36.50	f. 233.60
Vlas	5	150	750 kg	f. 52.-	f. 390.-
Pootaardappelen	4	2000	8000 kg	f. 16.50	f. 1.320.-
Suikerbieten	6	20	120 kg	f. 110.-	f. --
Rode klaver	3	15	45 kg	f. 600.-	f. 270.-
Gras	2	50	100 kg	f. 215.-	f. 215.-
					f. 3.472.80

Opmerking:

De graanzaad- en erwtenzaadprijzen zijn de gemiddelde prijzen van eerste en tweede nabouw.

De pootaardappelprijs is die van Eigenheimer klei-aardappelen, klasse B., maat 35/45 mm (telersprijs f. 11.60), inclusief winstmarge, vracht- en bewaarvergoeding f. 16.50.

Het suikerbietenzaad is niet in rekening gebracht, omdat de suikerfabrieken dit als voorschot plegen te verstrekken.

De klaverzaadprijs is die van binnenlandse klaver. De graszaadprijs is die van een graszaadmengsel (berekend).

De zaadkosten, welke op het kwartaal Oct./Dec. drukken zijn:

wintertarwe	f. 768.-
wintergerst	f. 146.40
grasland	f. 215.-
	<u>f. 1.129.40</u>

Ten laste van het kwartaal Jan./Mrt. komt:

haver	f. 129.80
erwten	f. 233.60
vlas	f. 390.-
rode klaver	f. 270.-
	<u>f. 1.023.40</u>

De aankoop van de pootaardappelen drukt op het kwartaal April/Juni.

i. Bindertouw.

Gebaseerd op 7 kg per ha (granen) en ten laste gebracht van Juli t/m Sept.

24 ha à 7 kg à f. 1.28 = f. 215.04

j. Dorskosten.

Bij de berekening hiervan hebben wij ons gebaseerd op het "oude land" en de gemiddelden van de Noordelijke Bouwstreek (Gron.) en Zeeland als grondslag genomen (uit het Akkerbouwrapport van het L.E.I., oogst 1947):

16 ha wintertarwe	à f. 59.- = f. 944.-
4 ha wintergerst	à f. 59.- = f. 236.-
4 ha haver	à f. 51.- = f. 204.-
4 ha erwten	à f. 44.- = f. 176.-
	<u>f. 1.560.-</u>

Deze post is ten laste van het laatste kwartaal gebracht.

k. Overige kosten en onvoorziene uitgaven:

Onder de overige kosten vallen o.a. verzekeringen en abonnementen en door de boer te betalen vracht. De omvang van deze post "overige kosten en onvoorziene uitgaven" ligt voor de toekomstige bedrijven in de Noord-Oostpolder uiteraard volkomen in het duister. In het Akkerbouwrapport van het L.E.I. (voor oogst 1947) ligt deze post, berekend voor de Noordelijke Bouwstreek en Zeeland, in de orde van grootte van 6% van de hierboven berekende kostenelementen. Ons baserende op dit percentage, krijgen wij:

Oct./Dec.	6%	van f. 5330.-	= f. 320.-
Jan./Mrt.	6%	van f. 6370.-	= f. 382.-
Apr./Juni	6%	van f. 6104.-	= f. 366.-
Juli/Sept.	6%	van f. 7551.-	= f. 453.-
			<u>f. 1.521.-</u>

Bijlage IV

DE BEHOEFTE AAN "VLOTTEND BEDRIJFSKAPITAAL" VAN EEN
AKKERBOUWBEDRIJF 24 HA IN DE NOORD-OOSTPOLDER

BOUWPLAN:

8 ha	wintertarwe
2 ha	wintergerst
2 ha	haver
2 ha	erwten
2 ha	vlas
2 ha	aardappelen
3 ha	suikerbieten
2 ha	rode klaver
1 ha	grasland

Opmerking:

Dit bouwplan is ons medegedeeld door de Directie van de Wieringermeer (Noord-Oostpolderwerken). Worden de pachters vrijgelaten in de keuze van het bouwplan; dan zullen zij het eerste jaar waarschijnlijk nog meer granen verbouwen in verband met de schaarste aan arbeidskrachten.

HET BENODIGD VLOTTEND BEDRIJFSKAPITAAL (GLD.)

	Oct. t/m Dec.	Jan. t/m Mrt.	April t/m Juni	Juli t/m Sept.	Totaal
a. Paardekosten (excl. waardevermindering, rente en verzorging)	525,-	525,-	525,-	525,-	2100,-
b. Arbeidslonen	680,-	540,-	1060,-	1980,-	4260,-
c. Sociale lasten	272,-	216,-	424,-	792,-	1704,-
d. Onderhoud werktuigen	20,-	20,-	60,-	62,-	162,-
e. Kunstmeststoffen	554,-	1305,-	-	-	1859,-
f. Zaaizaad en poetgoed	565,-	518,-	660,-	-	1743,-
g. Groenbemesting	-	-	216,-	-	216,-
h. Bindertouw	-	-	-	108,-	108,-
i. Dorskosten	-	-	-	780,-	780,-
j. Overige kosten en onvoorziene uitgaven	157,-	187,-	177,-	255,-	776,-
Totaal	2773,-	3311,-	3122,-	4502,-	13708,-

Opmerking:

Voor de motivering en detaillering der volgende berekeningen vergelijkte men ook bijlage III.

BEREKENINGEN:

a. **Paardekosten** (excl. waardevermindering, rente en verzorging: Drie paarden à f. 700,- per jaar maakt f. 2100,-. Dit bedrag is in gelijke delen over de kwartalen verdeeld.

b. **Arbeidslonen:**

De Directie van de Wieringermeer (Noord-Oostpolderwerken) gaf ons bij het bovenstaande bouwplan de volgende aantallen manuren op:

Oct. t/m Dec.	1685.4 manuren
Jan. t/m Mrt.	1429.0 "
Apr. t/m Juni	1958.7 "
Juli t/m Sept.	3372.6 "

In deze manuren zijn inbegrepen die voor de verzorging en de bediening van de paarden, die voor het vlastrakken en vlas repelen en de arbeid van de pachter zelf. Het aantal manuren voor het vlastrakken (voor 2 ha te stellen op 270 manuren), het vlas repelen

(voor 2 ha 340 manuren) en van de arbeid van de pachter zelf (te stellen op 2500 manuren over een jaar) dient te worden afgetrokken. Wij krijgen dan:

			afgerond:
Oct./Dec.	1685.4 - 625 - 200 = 860.4 manuren		850 x 80 ct. = f. 680,-
Jan./Mrt.	1429.0 - 625 - 140 = 664.0 "		675 x 80 ct. = f. 540,-
Apr./Juni	1958.7 - 625 = 1333.7 "		1325 x 80 ct. = f. 1060,-
Juli/Sept.	3372.6 - 625 - 270 = 2477.6 "		2475 x 80 ct. = f. 1980,-
Totaal	8445.7 - 3110 = 5335.7 manuren		5325 x 80 ct. = <u>f. 4260,-</u>

c. Sociale lasten:

Deze zijn berekend ten bedrage van 40% van het loon (vgl. bijlagen III, sub d).

d. Onderhoud werktuigen:

Berekend op 1½% van de aanschafwaarde van het groot materiaal (vgl. bijlage III, sub e). Aanschafwaarde groot materiaal (bijlage II) f. 10802,- afgerond 1½% van f. 10800,- = f. 162,-

Als volgt over de kwartalen verdeeld:

Oct./Dec.	f. 20,-
Jan./Mrt.	" 20,-
Apr./Juni	" 60,-
Juli/Sept.	" 62,-

f. 162,-

e. Kunstmeststoffen:

Stikstof:

Wij baseerden ons op een gemiddelde bemesting van 75 kg per ha.

24 ha à 75 kg à 72½ ct. = f. 1305,-

Daar de stikstof in het voorjaar wordt gestrooid, hebben wij deze post ten laste van Jan./Mrt. gebracht.

Fosforzuur:

Wij baseerden ons op een gemiddelde bemesting van 20 kg per ha.

24 ha à 20 kg à 46 ct. = f. 220,80

Kali:

Wij baseerden ons op de huidige toewijzingen voor zavelgronden.

	Toewijzing per ha	Aantal ha	Totaal
Granen, erwten, vlas	40 kg	16	640 kg
Hakvruchten	60 kg	5	300 kg
Rode klaver	50 kg	2	100 kg
Grasland	-	1	-
			<u>1040 kg</u>

Kali 1040 kg à 32 ct. = f. 332,80

De kali en fosfor worden in het najaar gestrooid en zijn dus ten laste van Oct. t/m Dec. gebracht:

Fosforzuur	f. 220,80
Kali	" 332,80

f. 553,60